

Παναγία της Ασίνου

Η εκκλησία της Παναγίας της Φορβιώτισσας, περισσότερο γνωστή ως η Παναγία της **Ασίνου**, βρίσκεται στην οροσειρά του Τροόδους τρία χιλιόμετρα νοτίως του χωριού Νικητάρι. Από το 1985 περιλαμβάνεται, μαζί με εννέα άλλες τοιχογραφημένες βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδους, στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της **UNESCO**. Πρόκειται για το καθολικό της Μονής των Φορβίων, από όπου προέρχεται και η προσωνυμία της. Σε επιγραφή που χρονολογείται στα 1105/6, και βρίσκεται πάνω από τη νότια είσοδο του ναού, αναφέρεται ότι κτήτορας της Μονής ήταν ο Μάγιστρος Νικηφόρος Ισχύριος, μετέπειτα μοναχός Νικόλαος. Η ίδρυση της Μονής χρονολογείται στα 1099, ενώ συνεχίζει να λειτουργεί και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα οπότε εγκαταλείπεται.

Η εκκλησία αποτελείται από δύο μέρη: το μονόκλιτο καμαροσκεπή κυρίως ναό και το νάρθηκα, ο οποίος προστέθηκε κατά το δεύτερο μισό του 12ου αιώνα. Οι πλαϊνοί τοίχοι του νάρθηκα απολήγουν σε αψίδα, γεγονός που θεωρείται επίδραση της Κωνσταντινουπόλεως. Ήδη από το 12ο αιώνα ο ναός ήταν καλυμμένος με μια δεύτερη ξύλινη στέγη, στρωμένη με επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια. Σήμερα δεν σώζονται ίχνη από τα υπόλοιπα μοναστηριακά κτίσματα.

Η εκκλησία αποτελείται από δύο μέρη: το μονόκλιτο καμαροσκεπή κυρίως ναό και το νάρθηκα, ο οποίος προστέθηκε κατά το δεύτερο μισό του 12ου αιώνα. Οι πλαϊνοί τοίχοι του νάρθηκα απολήγουν σε αψίδα, γεγονός που θεωρείται επίδραση της Κωνσταντινουπόλεως. Ήδη από το 12ο αιώνα ο ναός ήταν καλυμμένος με μια δεύτερη ξύλινη στέγη, στρωμένη με επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια. Σήμερα δεν σώζονται ίχνη από τα υπόλοιπα μοναστηριακά κτίσματα.

Το εσωτερικό του ναού της Παναγίας της Ασίνου είναι κατάγραφο. Οι τοιχογραφίες που σώζονται σήμερα ανήκουν σε διαφορετικές χρονολογικές περιόδους. Το παλαιότερο σύνολο χρονολογείται στα 1105/6 και εκφράζει τις νέες τάσεις της ζωγραφικής της περιόδου των Κομνηνών. Οι τοιχογραφίες αυτές απηχούν την τέχνη της Κωνσταντινούπολης, από όπου θα πρέπει να προερχόταν και ο ζωγράφος που τις δημιούργησε, και αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα σύνολα βυζαντινής τέχνης της περιόδου. Η ισχυρή επίδραση της πρωτεύουσας εξηγείται από το γεγονός ότι ο τότε αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός (1081-1118) κατέστησε την Κύπρο τη σημαντικότερη στρατιωτική βάση της νοτιοανατολικής Μεσογείου, λόγω των γεωπολιτικών συνθηκών της εποχής.

Ολλές παραστάσεις από το αρχικό σύνολο του 1105/6 σώζονται κυρίως στην αψίδα του Ιερού και στο δυτικό τοίχο του ναού, ο οποίος υπέστη διάφορες καταστροφές κατά καιρούς, συμπεριλαμβανομένων των σεισμών. Κατά το 14ο αιώνα, για παράδειγμα, θα πρέπει να κατέρρευσε το τεταρτοσφαίριο της αψίδας του Ιερού, οπότε ξανακτίστηκε και διακοσμήθηκε με τοιχογραφίες. Παράλληλα προστέθηκαν οι εξωτερικές αντηρίδες, και λίγο αργότερα η τοξωτή αντηρίδα στο ανατολικό άκρο του βόρειου τοίχου.

Ο νάρθηκας διακοσμήθηκε με τοιχογραφίες λίγο μετά την οικοδόμησή του κατά το δεύτερο μισό του 12ου αιώνα, και επαναδιακοσμήθηκε στα 1332/3 με έντονες φράγκικες επιδράσεις. Στο εικονογραφικό πρόγραμμα του νάρθηκα ξεχωρίζει ιδιαίτερα η απεικόνιση μεγάλου αριθμού δωρητών. Στην Παναγία της Ασίνου σώζονται και μερικές μεταγενέστερες τοιχογραφίες που χρονολογούνται στο 17ο αιώνα.